

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri pretulu
indoitu.

SPERANTIA.

Fóia literaria-bisericésca.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei”, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Organulu societatei de lectura a teologiloru romani din Aradu.

Fóia acést'a sub auspiciile superioritatei scolastice ese de dóue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescecareia luni, sub redactiunea olegiala a teologiloru: Georgiu Morariu ca redactoru respondentioriu; Ioane Besanu si Gerasimu Serbu ca colaboratori.

Indiferentismulu religiunariu si cauzele lui.

Unu morbu estinsu a timpului presinte — între altele — e indeferentismulu religiunariu: si acést'a se póte observá mai vertosu între elasele intielegintiei. — Pána poporulu mai putienu civilisatu, poporulu plugului si-tiene cu scrupulositate tóte serbatorile, tóte institutiunile prescise de religiune, pána atunci la clasele inaintate in cultura observamu celu mai mare contrastu, observamu — nu in genere — unu iudiferentismu, o recéla facia cu religiunea si cu institutiunile besericeii. —

Cum se ni o splicamu impregiurarea acést'a trista? — ce e caus'a contrastului? Ce sunt motivele acéstui reu condemnabilu?..

Artichiulu acést'a se va incercá pe scurtu a desvelé cauzele acéstui indiferentismu, premitiendu cá vor avé locu pre paginile acestei foi si parerile altor'a, ma ánea in interesulu binelui comunu ni rugamu pentru a ni veni in ajutoriu o. publicu cetitoriu, deórece cestiunea acést'a e de mare momentu si mai multu nu trebue ignorata, cáci adi máne ni arde la degete.

Eu. cauzele indiferentismului facia cu religiunea le cuprindu mai vertosu in urmatórele punete:

I. Ca o influintia asupra indiferentismului religiunariu e mai ántaiu acea impregiurare, cá religiunea numai fitoriloru preoti li se propune intr'unu firu scientificu si asiá dara nu e mirare déca laicii nu atragu la asiá ceva despre ce n'au conceptu chiaru si lamuritu

II-a. Ca o influintia asupra indiferentismului religiunariu e si aceea, cá in seclulu presinte nisuinti-ele ómeniloru facia cu caseigulu, cu materialulu, cu

cumpenescu celelalte nisuintie a spiritului, precumpenescu tóte ce se tienu de elu. Materialulu si spiritululu sunt inimici inversiunati siesi, esundarea unui'a inghite, nimicesece esistinti'a celuilaltu. Acesti doi contrari numai in propórtiune drépta se potu naravi la olalta.

Aceste sunt asiá motive, cu cari credu cá si o. leptori vor consenti: inse afara de aceste sunt ánea si de mai mare momentu, si anume:

III-a. Acei cari propunu religiunea, nu sunt atenti la starea aceluí spiritu asupra carui vreu se petrunde: s. e. preotii de multe ori nu cunoscú sufletulu, facultatile séu potintiele, aptivitatea si morbulu lui; si acést'a cunoscintia e neincunguraveru de lipsa, cáci precumu n'ar potea vindecá cu efeptu mediculu trupulu omului, déca n'ar cunósce partile si structur'a-lui: asiá si mediculuí sufletescu i este de lipsa ca se cunósca spiritulu, facultatile lui, regulele dupa cari se póte cultivá, morburile cum si modulu lecuirei. Din acéstu punctu de vedere dara e recomandabila sciinti'a *Psihologiei*. — Scintia despre sufletu — care scintia pán acumu nu e objetu de propunere in institutule nóstre teologice.

Unu scrietoriu germanu dice: cá in Germani'a pentru aceea sunt atáti individi indiferenti facia cu religiunea, pentru cá instruarea copiiloru nu curge dupa metodu *Psihologiei*, ei — Germanii — facu se se desvólte in copii mai ántaiu potinti'a intielegerei, ce nu e la locu, pentru cá celei a sentirei i-se cuvine preferintia; dupa aceea urmédia cultivarea intielegerei si in fine desvoltarea prudintiei, séu a intieleptiunei; tocm'a in asiá ordine precumu se desvoltédia acele dupa natura in spiritulu omului.

IV-a. Ca unu promovatoriu potinte a indiferentismului religiunarin e si aceea, ca form'a esterióaa a

religiunii nu se acomodéda spiritului domnitoriu a timpului, nu se dá neci decatu costumulu modernu care lu - pretinde si ea tocm'a asiá ca si tóte altele; apoi mai departe nu se ventiléza neci decatu in aerulu própsetu a aurorei inaintarii.

Esenti'a, medu'a si cuprinsulu religiunii e unulu si nestramutaveru. tocm'a asiá precumu e unulu si nestramutaveru Ddieu ca revelatoriulu religiunii: dar form'a ei, séu mai bine disu modulu acel'a prin care noi ómenii o cuprindemu, adeca objetulu religiunii. acel'a depinde dela *locu* si dela *tímpu*; tocm'a asiá e si form'a religiunii espusa schimbării: casí cum sunt espusi insusi ómenii. Dogmele religiunii facia cu Dumnedieu sunt chiare, simple, luminate si neschimbavere: inse facia cu ómenii íntielépt'a dumnedieire a trebuitu ca se o imbrace in asiá costumuri. cari depindu dela omu si dela lume, cu acea conditiune: ca costumurile cele se fia espuse scimbariloru timpului si a locului; se fia espuse scintiei, carea gradualminte se desvólta; se fia espuse vócei timpului si conformu spiritului dreptatii mereu mereu se se substiedie se se curetiésca, ca asiá adeveturile interiori ale religiunii se tiená paralela cu pasirea

timpului, ca cu atátu mai tare se se póta acelea vedea si precepe: cu unu cuventu in cátu se póte form'a esterióra a religiunii se coresponda aventului civilisatiunii, se coresponda culturai timpului in care se afla. Déca form'a esterióra e in contrastu cu propasirea culturai, atunci se fimu sinceri si s'o denunciamu, cá n'avemu ce ne mirá asupra indiferentismului facia cu dens'a.

V-a. In fine o cauza principala a indiferentismului religiunariu e aceea impregiurare: cá multe institutiuni ómenesci nu sunt in armonia cu religiunea; dreptu aceea ar trebui ca deosebita privintia se fia la tóte institutiunile ómenesci si cetatienesci — facia cu religiunea, facia cu esenti'a si form'a ei, si ca neci decatu se nu convina in contrastu institutiunile ómenesci cu religiunea.

Revolutiunea francesá candu a proclamatu independintia, libertatea si egalitatea, totu cu aceea trista ocaziune a infiptu si flamur'a nereligiunii; afirmandu: cá nu este Ddieu. Caus'a acestei impregiurari triste a fostu aceea: cá principiile revolutiunii fostu in contrastu cu a religiunii de *dependintia* si de *obedintia*.

Din acestu punctu de vedere nu se póte aprobá

Avuti'a nu fericesce pe omu.

(Novela)

I.

Pe onoratii leptorii i conducemu in comun'a S. Comn'a acést'a e un'a din cele mai alese in comitatulu A. Locuitorii ei sunt ómeni straduitori. Casile loru sunt in ordu, au beserie'a si scóla frumos'a, in faciele loru se oglindéza o bucuria si blandétia.

Dar se trecemu la objetulu novelei si se intramu la Sirianu in chilia. Aci intalnimu doi teneri conversandu la olalta, si anume o fetisiora frumosica cam de vr'o 16 ani, carea tórcea langa cuptoriu, si unu fecioru sprintenu care siedeá pe o cutia incolorata cu flori.

Se ascultamu si noi cenversarea teneriloru.

„Dreptu e Tódere — incepe fét'a dupa o pauza — cumcà tu ai de cugetu se te 'nsori?“

„Eu?“ — replica junele suprinsu...

„Da da, tu Tódere; ce se ti-o mai si spunu pentru cá acum o scie totu satulu cá ve gatati in petite“

„Asiá, si-apoi unde ni gatamu Ilén'a?“

„Acolo peste drumu la Stoenescii!“

„Neci candu nu mi-a plesnitu asiá ceva in tíre.

Cine ti-a spus'o acést'a Iléna?“

„Nu íntrebá de mine cine mi-a spus'o, ei mai

bine spune adeveturulu. Tódere! nu negá nemicu, tu atátu de sinceru ai fostu pan' acum facia cu mine dar'a acumu te-ai scimbatu de odata. „

Tóderu la cuvintele aceste rosí in facia ca foculu si-a infiptu ochii spre pamentu si nu fú capace se deé respunsu Ilénei, prin ce dens'a si mai tare s'a intaritu in credintia sa. Cumu de greu i-a cadíutu betei fetisioare tacerea lui Tóderu! Lásá unu suspínu aduncu si-si stérsa cu catrantia ochii de lacrimi, apoi ne mai potendu rabdá silentiulu se sculá si pasí cátra Toderu si continua cu unu tonu intristatu:

„Vedi Tódere, eu am fostu sincera totu de una cátra tine, ánea si atunci candu sinceritatea mea facia cu tine a causatu neplaceri íntre mine si íntre parentii mei, cari odinióre precum bine sei avura ceva cu parinti tei pentru noi, Tódere desí me lasi, celu putíenu nu me ínsielá.“

Fetiorulu supíná si incepú cu unu tonu posomoritu a respunde: „Iléna! eu nu voescu a te 'nsielá pre tine, eu graescu dreptu:

Te iubescu, intru adevuru te iubescu din inima: dar fratii mei me constringu ca se-mi ieu fét'a avuta de nevasta, cu acarei zestre se-mi escontentedi pe tatulu meu celu vitrégu pentru cá numai asiá ese afare din mosia.“

neci aceea dispuneriune a autoritatilor politice, ca ordinarile civile — neci la sate — se se anuncie cu finea cultului ddiescu in antea besericei. Pietatea cascigata in cas'a domnului numai asiá póte prinde adunca radecina in inima. Déca meditatiunile pre cascigate in beserica esundédia si dupa cultulu santu pe cordele inimii rogatoriloru. ce cu ocaziunea audirei anuniuriloru in cesteiuni diverse. de vendiare, comparare séu plane si de executiune — innéca pietatea si miesiorédia religiositatea in poporeni. —

Aceste cinci, dar sunt si mai multe cause ce servescu de anse indiferentismului facia cu religiunea. Objetulu acest'a inse merita ca se ni ocupamu mai adese cu elu: merita o profunda scrutare. cu atátu mai vertosu: pentru cà dela religiositate depinde fericirea vietii civile. dela ea depinde bunastarea natiunei si a întregului statu. —

G. Morariu.

In numerulu trecutulu alu Sperantie facuramu unu estrasu intre „Varietati“ despre petitiunea romaniloru gr. c. Sigeteni. adresata Escelentiei Sale parintelui

Tóderu a graitu dreptu. Ilén'a la cuvintele aceste mai de nu ameti. Acuma a sentitu numai ce insemnédia a fi insielata in amóre de la unu atare june pe care la tienutu de celu mai sinceru in lume: ochii i-se inpanginau. anim'a i batea repede. Inse copil'a ne ninerata a naturei si-a invinsu ataculu sentimentului inimei. tremuranda a statu in antea junelui. care inlocu se-si reeunósca peccatulu si se urmedie sioptirea mai nobila a inimei. si cu o amóre sincera se consoleze durerea peptului. — si-a infiptu ochii spre pamentu si a cerutu ertare. In momentulu acest'a a intratu in chilia mama Ilenei. care nescindu cele intemplate. intréba spariata de fét'a tremuranda carea a cadiutu pe peptulu ei.

„Ce ti-e scumpa Iléna? graesce ce ti s'a ntemplatulu? cum esti de galfeda! cum tremuri? o spune draga pentru ce? . . .

Iléna a inceputu a lacrimá. Toderu nu a sciutu veni la cuventu. pentru acést'a sa si indepartatu din chilia — cam pe nesciute.

Pan si-plange Ilén'a durerea mumei sale, noi se facemu inceputulu istoriei acesteia.

Mitru Sirianu si Petru Ernescu au fostu cei mai buni vecini. in atát'a catu arare-ori treceá vr'o di in care celu putienu vr'o cateva cuvinte amicabile se nu-

Metropolitu Andreiu, — acum avendulu a mana din cancelari'a episcopésca aradana, unde s'a transpusu in copia pentru a se inscintiá recurentii mediate prin subalternulu Consistoriu din Oradea-Mare. cu aceea: cà ei potu se tréca la religiunea gr. or. cu observarea celoru observande si prescrise in legile din 1848 Art. 20 si din 1868. Art. 53 si dupa aceea li se póte dá preotu pe bas'a statutului organicu — Éta-lu in copia:

Escelentissime Dómnne Archiépiscope noua Parinte pregratióse!

Locuitorii Sigetului Maramuresiului, nepotendu suferi supremati'a si rusificarea guvernului diecesanu greco catolicu dela Muncaciú, ni-am detiermuru de a ni întorce in sinulu basericei gr. or. de unde strabunii nostri — sedusi — sau despartitu, despre ce in intielesulu legiloru la respektivulu preotu ni-amu si inscintiatu. — La pasiulu acest'a ni-a induplecatu tendinti'a papei dela Rom'a ca capulu besericei apusene. prin care tendintia voesce pre sine de infalibilu — ce e insusire dumnediésca — ase pronuntiá, caruia peccatu de mórte partasi a fi noi neci candu

si fi adresatu unulu altui'a. In lucrurile grele ale economiei si-ajut'au imprumutatu. In dile de dominece si serbatori familiile aceste doue de regula erau la olalta. Pruncutii se jocau cu papusiele loru, le adormea le orná cu flori; tenerimea glumea intre sine cu o ne'ncetabila voia buna. Betranii conversau despre economia. etc.

Intre tenerii mai desvoltati dàmú de — Toderu Ernescu, si Ilén'a Sirianu. cel'a unu june brunetu cu trasuri viale in facia. De statura e naltu, in facia seriosu, si in tóta privintia recunoscutu de unulu din cei mai buni in comuna. Déca Toderu a fostu onórea parintiloru sei. atunci Ilén'a cu tóta intemplarea a fostu bucuria tatalui seu si margaritariulu scumpu a mumei sale. carea tóta fericirea si-o aflá in dens'a.

Armóni'a acésta a conturba'to pe unu timpu mórtea lui Petru Ernescu ce a casunatu ingrigire mare familie, pentru cà a remasu multi copii nedesvoltati. si neci Tóderu nu erá ánca in asiá etate in care se fi fostu potutu conduce economi'a. Din acésta impregiurare rea i-a scosu Andreiu Mireu, care fiindu omu veduvu a luat de socia pe veduva lui Ernescu mai imultiendu si elu bunulu cásiei cu alu seu.

Elu a fostu unu omu fórte onestu si pentru aceea pe copii sei vitregi i-privea ca pe adeverati, si avea

nu voim. Din privința aceluia cu cea mai adunca umilinta suplicam Eșcelentissimei Domniei Vostre, ca pre noi și familiile noastre sub Archipostoria Sa a ni primi, și noue sufereru a ni dispune se Ve îndurati. —

Starea lucrului descoperindu înaintea Eșcelentissimei Domniei Vostre, ni luam îndreșnă a ne rogă: ca până ce sementia de mustariu semenata se va înradecina, spre beserica noastră gratia parintăscă a versă, și din fundulu religionariu ajutoriu a ni darui se aveți bunetate.

Pentru că locuitorii romani Sigeteni cu numarul de unia mia de suflete cu trecerea dela beserica apusă ni perdem dreptulu cătra beserica și casă parochială prin strabunii nostri edificate, și vomu fi siliti tôte a le lasă Rusiloru în timpurile mai aproape colonositati. Și asiă tôte aceste fiindu edificande, ca neavuti beserica a ni sustiené nu suntemu în stare: până ce spre scopulu aceluia santu, la bunăvointia creștină nu ni vomu întoree. —

Critice timpuri a petrecutu natiunea noastră și pare că nicairi nu a fostu asiă espusa contopirii în alta natiune, ca tocniă în Maramuresiu, unde sub

o maniera blanda cu ei, prin ce și-a caseigatu stința vecinilor și deosebitu amicetia cu Sirianescii a sustinută și mai departe.

Ce e mai naturalu de căta aceea: că, între Tôderu și Ilén'a s'a nascutu atragerea și sipathia cea mai nobila — amore reciprocă și fidela, la care evenimentu parentii sau înbucuratu. Mai nainte însa de a deveni justificata în antea lumei: ligă aceluia a inimeloru, mamă lui Tôderu dupa unu morbu scurtu se mută la cele eterne. Mortea aduce multe schimbări între familii, cari nu arare-ori au urmări triste: inimile se înstreinédia dela olalta pentru vr'unu interesu materialu, iubirea fratiască se stremuta în ura, în invidia, neamurile se facu inimiți resbunatori. Asiă s'a ntemplatu și între Ernescii; Tôderu fiindu agitatu de fratii sei s'a înparechiatu cu tatulu seu vitregu și seuitanduse de maniera lui cea buna dovedita facia cu densulu, la atacatu cu urmatorele cuvinte:

„E timpul ca se te îndeparti din bunulu meu că dejă destulu tîmpu ai grasatu în trensulu“.

„Cătra mine te adresedi fetulu meu Tôdere? — întrebă Pentru Mireu suprinsu și totu cu blândetia.

„Da da, cătra cine altulu, deca nu cătra domnia-ta. Tôtu bunulu lu-tieni la domnia-ta în mani.

jugulu absolutisticu a hierarchiei rusesci șapte sate romane limb'a de totulu și-a perdutu, numai portulu și datinele arata că și pe acolo locuescu stranepotii lui Dragosiu.

De asemenea sôrte numai Eșcelentissimei Domniei Vostre ni poteti mantui

Din aceluia cauza cu profunda supunere omagială ni rogamu ca pre noi în gratia Archipostorescă a ni primi se Ve îndurati. Incatu: „Longus post nos ordo idem potentium decus“.

Cerendu binecuvantarea Archipostorescă cu profunda reverintia fișcă remanemu.

Datu în ședintia basericeșcă a Romaniloru Sigeteni, ținuta în Sigetulu Maramuresiului, anul 1869 Septemvre 19.

Eșcelentissimei Domniei Vostre umiliti șierbi

Joanu Tiple m. p.

Jude cercualu ca presied.

Vasilu Manu m. p.

juratu com. ca notariu.

Meditatiune despre omu.

În momentulu în care omulu vede radiele prime ale luminei naturii, poteriile lui atatu cele șpiretuali cătu și

casi candu aceluia nu dela tatalu meu l'asi credită și mie mi se compete“.

„Dar asiă e tréb'ia?! Aceștia e recunoscintia și multiamulu pentru că v'amu crescutu și purtatu de grije. Alceumu nu strica nemicu dragulu meu Tôdere, escontereadiama omenesce pentru acelea ce am adușu la casă v'ostre, și- apoi eu abdicandu de tôte altele pretensiuni, me voi curati din antea v'ostre“.

„Bine, mi-va spune fratii mei ce ti-se cade domniei tale din-avere, și-apoi ti-voi re'ntorce totu“.

„Asiă dara tôte aceste suaturi bune resaru dela fratii tei, bine e: fia voi'a ta, eu însa ti-dicu numai atata: că te vei înșielă în suatulu lor. Baga sém'a“.

„Nu te mance grig'a!“ — replică Tôderu cu unu surisu ironicu.

Sementia discordiei fii semenatã, i-vomu vedé plantele.

Acumu dupa aceste premise ni este destulu de lamurita șcena ce se dedú între Tôderu și Ilén'a. Se continuamu dara de nou firulu istoriei noastre.

(Finca va urmã)

cele corporale sunt atât de gingasie și marginite, în câtă deca acele nu s'ar cultivá ar remanea totu în aceea gingasie, primitivitate și stare marginita, va se dica: ar remanea nedesvoltate; pentru aceea dara omulu ca se pôte satisfice axiomei: „omulu fara de crescere sciintia și cultur'a nu se pôte mumi omu, neci pôte pasi pe terenulu publicitatii“ — trebuie se-si ocupe mintea cu cetiri studiaru se-si desvolte die potintie spi-rituale și corporale, se invetie maestrii. — cu unu cuventu se se cualifice în ori și ce privintia, ca se póta esista ca omu. — Se vedemu dar cumu se potu desvólta în omu aceste doue potintie, séu facultati?

E scitu lucru, că pentru desvoltarea poteriilor corporale omulu are neincungiuravera lipsa de man-cari, beuturi ocupatiuni și repausu séu odina; ér ca poteriile lui spirituale se devina din ce în ce mai desvoltate are lipsa anca din copilaria de a judecá, de a destinge tóte lucrurile, obiectelele câte i-cadu sub sentiri, cele trecute se si-le intipúesca precumu dupa form'a, asiá dupa cuprinsulu și intielesulu ace-lor'a: mai departe are lipsa de studiare, în carea deca va avé diligintia, paciintia și aplecare, poteriile lui spi-rituale devinu incetu incetu mai perfepete și se desvólta.

Omulu e destinat de la Dumnezeu spre aceea; ca amplinindu mandatele divine din cari se nascu și cele sociale, se fia partasiu unei vietii sociale și apoi a vietii eterne.

Că omulu e creatu pe pamentu pentru viétia sociala, ni adeveresee și sant'a scriptura, dicandu că: „nu este bine se fia omulu singuru pre pamentu“, pentru aceea și tatalu nóstru celu cerescu vediendu că Adamu stramosiulu omenimei este unica fiintia în „rain“, a creatu pe Eva și i-a datu-o de socia.

Candu se luera spre desvoltarea poteriilor spi-retului a catarui individu, se dice că atunci ele sin-gure de sine se desvólta și mai tare, carea procedura în privintia desvoltarii poteriilor spi-rituale se pôte observá prin scóle, unde invetiatorii din ce în ce ni-suescu spre aceea. Faptorii cei mai potinti a desvol-tarii poteriilor spi-rituali sunt parintii, dela cari fórte multu aterna crescerea omului preste intrég'a vietia — apoi érași scolile și viétia sociala în care se n-vertesce. Pe langa aceste medilóce, nesmintitu că locul primu trebuie se-lu ocupe moralitatea cristi-nésca, fara care facultatile spi-rituale o omului ar produce frupte veninóse vietii și societatiilor ome-nesci.

În dilele primitive ale vietii omului, ingritória

lui e iubirea cea ferbinte a mumei, ea apăra pe baetelui ei de tóte influintieile rele și stricatióse ale aerului, luminei, caldurei și ale frigului, i dá nutre-mentu pentru intarire și subsistintia, se ingrigesce de îmbracamintele și locuint'a lui, ea ca unu geniu priveghéza langa leaganulu baetului seu, asculta re-sufflarea lui, și tóta bucuria și-afila în deplin'a san-e-tate a lui. În giurulu familiei séu mai bine disu în cas'a parintésca invétia limb'a mamei sale, incependuo cu cuvintele mama, tata etc. prin cari apoi si-casciga unu medilócu poterieu spre desvoltarea poteriilor spi-rituali. Cu acést'a desvoltare gradualminte pasies-ce și cea a corpului: mai antaiu incepe a face pasii cu ajutoriulu altui'a, apoi se radiama de ceva, mai tardiu probédia a pasi din poteriile sale și asiá cu timpulu o duce pan' la fúga. Imaginatiunile lui și cunoscintia a mai multoru lucruri cascigate în giurulu familiaru și în scóla devinu mai lamurite; cunoscintia cascigata în cerculu familiaru despre esis-tintia unei fiintie mai nalte ce se numesce Ddieu în scóla are ocaziune a o cuprinde mai bine, prin care-si pune o basa la fericirea vietii sale,

Din ér'a scólei trece tenerulu pe terenulu pub-licu, unde ca independinte e constrensu se se conduca singuru de sine, pe acestu terenu e necesitatu a-si aplicá tóte cunoscintieile invetieturile ce și li-a cas-cigatu: pe acestu terenu trebuie se-si inventedie me-dilóce pentru esistintia. Pe acestu terenu pôte dovedí în catu e demnu a se numí de membru folositoriu patriei, natiunei și basericei sale. Aci si-póte esereciá drepturile ce le are ca cetatianu, ca cive a patriei. Drepturile și interesele natiunei sale ce-i dicta fide-litatea, zelulu și caracterulu seu càtra natiunea sa. Si în fine drepturile ce i-se compete basericei sale, pe acestu terenu le pôte aperiá. Cu unu cuventu pe acestu terenu pôte fi Apostolulu causeloru sante, cari resaru din evenimentele afaceriloru patriei, nati-unei și a basericei sale.

Ioane Besanu.

Correspondintia.

Budintiu, c. Carasiu, Noembre.

Constituirea sinodului parohiale în Budintiu se întemplá în 7 oct. — Rev. d. *Constantinu Gruiciu* în faciosinduse la faci'a locului și esecutandu cultulu ddieescu cu chiamarea spiritului santu, numai de câtu pasi la constituirea sinodului parohiale. Aleganduse de notariu docintele Petru Aga, preotulu localu ceti

membri indreptatiti — în întielesulu statutului — a luá parte în sinodu, apoi totu numitul preotu ceti scri-sórea pastoralá a Ilustritáti Sale Dlui Episcopu, di-ecesanu din Aradu dupa acarei finire rev. d. proto-popu rosti o cuventare acomodata scopului, tragandu o paralela între drepturile besericeí de mai nainte si între cele de acumu. Dupa aceste vicariulu protopopescu Georgiu Petroviciu începú a splicá statutulu organicu, datorintiele ce le au alesii membri ca atari a ampliná în comitetulu parochialu, si epitropii în epitropi'a parochiala; apoi dechiaranduse sinodulu parochialu deschisu se trecú la alegerea membriloru comitetului si a epitropiloru.

Alegerea se întemplá în ordinea cea mai buna, cáci dupa numerulu sufleteloru se alésara cu aclamati-une 10 membri în comitetulu parochialu si 2 în Epitropi'a parochiala si asiá autenticanduse protocolulu, ac-tulu constituirei sinodului parochialu se terminá.

Cu acést'a ocaziune rev. protopresbiteru insu-fletí pre poporu pentru tinererea scólei în ordine buna, pentru ingrigirea despre obiectele necesari cum despre darea prunciloru la scóla, pentru sus-tinerea caracterului confesionale a scólei etc. Cu finea acesteí'a indreptá o rugatiune cátra a Atotpo-tintele pentru conservarea sanetáti si lungirea vietii a pregratosului Imperatu si Rege, a Exelentiei Sale Mitropolitului si a Ilustriloru d. Episcopi romani, cumu si pentru toti spriginitorii causeloru sante na-tionale romane. Dupa aceste vicariulu protopopescu Georgiu Petroviciu într'o cuventare multiemi domnu-lui protopresbiteru pentru aratat'a dragoste, óstenéla si întiept'a constituire a sinodului, terminandu-po-porulu nu încetá cu eschiamatiuni, de "se treésea di prot'a" ér scolarii intonara cantece nationale. Sér'a s'a arangiatu o cina de onóre, etc. etc.

Comitetulu parochialu.

Poporulu romanu trebue cultivatu.

De ne întorcemu ori în eare parte nu audimu alta resunendu, de cátu înaintare, cultura, da cu totu dreptulu, cá-ci aceste cuvinte sunt spiritulu timpului presinte si numai aceste cuvinte în realitate, sunt profetulu unui viitoriu mai fericé, mai bunu, mai liniscitu alu unui poporu; apoi déca aceste se aude sunandu de pre budiele poporeloru, natiuniloru mai culte, de stare mai buna, mai bjne inzestrate precumu spiritualminte asiá si materialminte, cu atátu mai vertosu au aceste cu-vinte locu de a se pronuociá de natiunea nóstra, de

poporulu nostru romanu, care asiá dicendu mai în tóte e coversitu; si déca alte natiuni pótra asiá idei sublime, natiunea romana aratá-se-va óre indiferenta, dá-se-va inderetru si va prívi numai cumu densele .se radica, se imputerescu si înaintéza în cultura? Ba, nu, acésta nu se póte, natiunea romana e mare si ea nu nu póte, ca si d'aci nainte se fia nepasatoria facia cu interesele sale. Romanii trebue se se destepte odata „din somnulu celu de mórte”, cá-ci timpulu a sositu si-ii provóca ca cu toti din respoteri se lucre si se contribuéseca la edificíulu natiunalu, de óra-ce natiunea romana va se traiéseca: va duce o viétia îndelungata, numai déca se va sci respectá pre sine însasi, déca se va interesá de înaintarea s'a propria.

În timpulu de astadi ce e dreptu, poporulu ro-manu sta în multe privintie departe de alte popóre, acést'a inse prelanga aceea cá e si indiferentu-se póte atribuí mai multu vitregeloru impregiurari, carora de secolu a fostu espusu: dara pentru aceea se nu des-pereze, cá dóra nu le va poté nici candu ajunge. Romanii sé staruiesca din tóte partile si cu tóte pu-terile, si apoi nu numai ca le voru ajunge încetu, ci le va întrece, cá-ci Ddieu nu recunosece o natiune mai pre susu de alta pre pamentu. — inse déca den-sii si acuma, cându tiupulu se arata pentru ei a fi mai serenu, mai favorabilu, voru stá totu cu manile în sinu, si déca si d'aci înainte li-ar aruncá strainii pe facia ca sunt neculti, nu înaintéza. — nu se voru poté mai multu seusa cu impregiurarile, ci voru fi siliti a-si recunóscce nepasarea, lasitatea si slabitiunile facia cu cele mai sante detorintia ale loru.

Numai acelu poporu póte sperá unu viitoriu mai fericé, care a ajunsu dejá la óre-care gradu de cultura, déca a devenitu la asiá stare, intru de a si cunóscce chiamarea s'a, si spre a sci pentru ce e nascutu pre acestu pamentu plinu de suferintie si de necasuri.

Dar' în poporulu nostru romanu sunt incuibate multe datini rele, si acele lu orbescu fórte, acele i sunt inimiculu celu mai mare intru înaintarea s'a, drep-tu-aceea pâna ce nu se voru delaturá aceste, nu se va poté dice cá densulu face pasi în cultura. Nu, cáci nu se póte intipuí poporu cultu, si superstitiosu: avutu — si lenosu: betivu si lasu: si aceste calitati la po-porulu romanu în asiá proportiune stau, cátu un'a produce pre alta. Deci aceste ar fi mai vertosu de delaturata, si mai ántaiu de sterpitu dela densulu, cá-ci sunt spre caderea lui, óra nu spre înaintare: inse spre asést'a se recere se capete instructiune, se aiba

conducatori, cari se-i arăta la ce stare deplorabilă mai pôte încă ajunge sub astu-feliu de condițiuni, sé-lu invetie, daru nu numai cu cuventulu, ci cele ce dicu insusi se le eserce, si intru tôte se-i deservésca de modelu.

Dlu nostru Isusu Cristosu, cându s'a inaliatu la ceriu. a incredintiatu predicarea invetiaturei sale apostoliloru. pre acestia îi-a alesu densulu si i-a tremisu in tóta lumea se invetie pre ómeni, se-ii scóta dela retecire si se-ii aduca la conosciți'a adevéruului. Era acestia dupa mórtea loru au incredintiatu-o preotiloru si invetiatoriloru. — cari dara sunt urmatori lui Cristosu si ai apostoliloru.

A preotiloru si invetiatoriloru, ca unii, cari sunt tremisii lui Cristosu si urmatorii lui pre pamentu, ca unii caror'a s'a datu partea cea mai frumósa si mai marétia intru desvoltarea poporului nostru, ca unii, cari sunt factori cei mai poterici intru viétia lui, ca unii a caror'a chiamare si datorintie sunt sante facia cu interesele lui, — e detorintia ca se fia adevératu luminatori ai poporului precumu au fostu apostolii, se conduca poporulu pe calea fericirii si nu pre a pieririi se se silésca a desradeciná dintrensulu datinele rele asiá estinse, se se silésca ne'ntatu, unde numai se dá terenu. „Tôte ale vóstre cu dragoste se fia (Cor. I. c. 16. v. 14.)

Pe scurtu chiamarea loru este mare, aceleia se coresponda pe deplinu, se amplinésca cu o scumpetate. cu acuratetie. cà-ci de luamu in socotintia, numai acela este mangaiétu in inim'a s'a, in sufletulu seu. care detorintie, ce le are càtra Domnedieu, eàtra sine insusi si càtra aprópele seu, le-a amplinitu, — apoi déca acést'a asertiune are locu facia cu oricare individuu, cu atâta mai vertosu cu preotii si invetiatorii, si acést'a avendu-o totu-de-un'a in antea ochiloru, ca cele se se efeptueze, natiunea romana va inflorí, se va desvoltá in cultura si prin urmare mai pre usioru si va aflá medilócele de subsistintia; — apoi atunci se va poté dice despre romani cà mergu inainte, ca si gatescu unu viitoriu ferice.

Ioanu Tin'a,
preparandu.

VARIETATI.

× Aradu in 30 novembre. Adí se constituiu sinodulu parochialu din locu sub presiedinti'a rev. d. protopresbiteru localu. Ni pare reu cà nu-lu potemu descriá mai in detaiu deorece foi'a nóstra erá dejá incheata in di'a acést'a, si asiá suntemu constrinsi a nregistrá numai atâta: cà conformu stat.

org. se alésara 30 de membri in comitetulu parochialu si 4 membri in epitropia din cari cea mai mare parte consta din intieliginti'a locala,

× *Antai'a alegere de parochu dupa statutulu organicu bes.* s'a intemplatu in in Manereu 15/30 Noemvre a. c. — Din o corespondintia, ce primiramu deadreptulu de acolo in meritulu acestei alegeri — findu cà ni-a sositu la incheierea nrului estragemu, cà poporulu alegatoriu a fostu fórte insufletitu de spiritulu de partida, ce doi dd. administratori parochiali au sternitu in densulu in decursu de diumetate de anu de candu parochi'a e veduvita. Dela cultulu ddiեսcu s'a abstienutu frumosu pana la unulu (nucumva acolo se seute cà acui partisanu e. ? Red.) — numai alegerea resp. votisare se considerá de afacere sinodale — Resultatulu fu cà reusá administratoriulu de pana acuma cu majoritate de 2 voturi, contra celuialaltu administratoru. Afara de acesti doi preoti mai fu candidatu si unu clericu abs. cu documinte fórte recomandétorie, la votisare inse — din caus'a cà s'a aratatu pré tardiu (va se dica sub decursulu concursului) fu desconsideratu. Alegerea, in sine insémna d. coresp. — a fostu legále si din intemplantu nimerita; inse precedintiele neci càtu nu a corespunsu sublimitati statutulu nostru bese-riescu. —

× *Conciliulu catolicu in Rom'a* s'a deschisu prin insusi S. S. Pap'a in un'a din dilele trecute. Numerulu prelatiloru intruniti e 700. In cuventarea sa rostita la deschidere afirma cumca s'ar fi latitu o conjuratiune in contra religiatatei sub mantea libertatei si a scienciloru, si dice cà conciliulu e chiamatu avindecá reulu acést'a. Intre clasele dinastice si aristocratice ce sunt in mare numeru reprezentate la conciliu, se afla si Imperatesa Austriei.

† *Necrologu.* Sub impresi'a unei puternice simtiri de duosie si jale anunciamu, ca venerabilulu cetatianu GHEORGHE ASAKY, a incetatu din viétia eri in 12 Novembre la 7 óre demanétia, in etate de 82 ani. Cine cunósce viétia acéstui barbatu plinu de merite pentru patria si natiune; cine va considerá ca densulu este parintele istoriei poesei si literaturei romane, intemeiatorulu preseii, artei dramatice si tipógrafice in Moldov'a, cà densulu a fostu ministru si profesoru, — va simti dimpreuna cu noi durerea acestei perderi. — Gheorghe Asaky a a mai fostu membru societatei academice din Rom'a, doctoru in filozofia, membru alu mai multoru societati agricole, sciintifice si literarie din Franci'a, Belgi'a si Germani'a de nordu si cavarelu alu mai multoru ordine. Inmormentarea se va face Vineri la 2 óre dupa amédi, la beseric'a cu patronulu, pronomitu 40 de Santi in Iasi. Fia'i tieren'a usióra! — „C de J.“

× *Una fapta merctia.* Dlu Basiota boeriu din Romani'a a posiediendu avere in valóre de unu milionu de galbeni, a testatu la tôte besericele dupa mosi'a sa; la persóne cari l'au iubitu séu cari l'au servitu cu credintia, mai departe pensuni la 30 persóne serace si morindu acelea la alte 30 in veci; câte 100 galbeni la copii botezati de dlui; érta tôte detoriele ce ar fi avendu pre la locuitorii sateni, si cu restulu averei infintiéza pre mosia d-sale Pomarl'a unu institutu academicu su numele de „*Institulu Anastasie Basiota*“ Dorimu ca la ascemenea fapte maretie se se demita càtu mai multi boeri din

tiera, căci atunci posteritatea li va binecuvânta numele și memori'a lor se va eterniza spre glori'a națiunii.

× *Comun'a Bucuresei* a facutu principesei Elisabet'a unu prezentu constatatoriu din o deadema și unu costumu națiunale romanescu. Diadem'a e de Beaugrad in Parisu pentru 107,000 franci. Pre marginea diademei de asupr'a se afla 17 mângăritare in form'a perelor de marimi diferite; a cea de midilocu e cea mai mare; in sirulu alu 2-lea suntu 17 solitare a jour foarte curate; cea din midilocu de marimea unei cierasii ilustrata prin 25 brilante mici, in sirulu alu 3-lea suntu 17 mângăritare rotunde, intre cari ugu siru diamante mici și sirulu estremu lu-formeaza 64 mângăritare de marimea mazarei, partea metalica a diademei este dinainte decorata cu diamanti. Costumulu naționalu facutu in Bucuresci de d'na Armandu, constă din rochia de matasa alba de India. Talia este o tunica de brocatu de auru cu chindiseli viete și rosii. O siurtia de stofa neagra cu chindiseli de auru și in fine, o salba de monete de auru. „T. R.“

× Actulu celu mai maretiu a secului și totu d'o data intreprinderea cea mai temeraria și grandioasa s'a finitu in d'ia 17 alunei noembre, — și acest'a a fostu deschiderea canalului Suez prin care Marea-Mediteranea a Europei e impreunata cu Marea-Rosia a Africei. Lucrarea acest'a dureza de 10 ani și e initiativ'a D'ni Lesseps consulului Franciei din Alessandria. Prin efeptuarea intreprinderei acesteia s'a datu unu impulsu potinte comericiului și industriei. La solenitatea inaugurarii a participatu intre alti imperati și regi și Maestatea Sa imperatulu și regele Austro-Ungarij.

× Premiulu preunmerantiloru „Familiei“ pe acestu semestru e tabloulu naționalu intitulatu: „Mihaiu Eroulu in batalia de la Calugareni“.

× *Mari'a Sa Domn'a a transmisu* d-lui ministru presiedinte urmatoria scrisore: Domnule presiedinte. Aduncu miscata de simpatia primire, alu carea obiectu am fostu, d'in partea națiunii romane, și doritoria a a consacra memori'a dilei intrării mele in capitala, punu la dispozițiunea d-vostre 10,000 franci, rogandu ve se bine voiti a-afecta procentele loru la formarea unui micu daru pentru 8 fete sarmane, d'in cari 4 in Bucuresci și 4 in Iasi, pentru d'ia aniversala de 12 noembre. Ve roguu, domnule presiedinte, se aveti bunetate a lua dispozițiunile ce veti crede cele mai cuviincioase, pentru realisarea acestei dorintie, și se primiti totu in acelu timpu espresiunea sentiementelor mele celoru mai destinsu.

Bucuresci, 16. Noembre 1869. Elisabet'a.

× *Amiculu nostru d. Ioanu Munteanu* preotulu din Iosasielu este certetatu de o grea lovitura a sortii. Ieri (Domenica 30. Noemb) si-inmormenta soci'a Anna nascuta Babescu carea dupa unu morbu greu se desparti de sociu și lasa fara mama doi prunci mici.— D'dieu se odihnesca sufletulu repausatei, și pre sociulu remasu se-lu impartasiasca in mangaierea celoru ce cu consciositate si-implinescu chiamarea loru cea santa. —

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetietoriu la scol'a confesionala romana gr. orient. din *Soceni* protopresbiteratulu

Proprietatea și editura societatii teologiloru aradani.

Caransebesiului, cu terminu pana in finea lui Decembre a. c.

Salariulu in bani consta din 130 fl. pentru spese scrip-turistice 10 fl. Un'a maje de lardu, un'a maje de sare, 15 fn. de lumini, 10 stangini de lemne pentru sine și pentru scol'a, 2 jugere de livada clas'a I. Cortelu naturalu cu doue inca peri, o cuina și camera de bucate: curte cu grajdu și gradina de 600⁰ pentru legume; 40 meti de cucurudiu.

Doritorii de a ocupa acestu postu, voru ave a produce:

1. Atestatulu de calificatiune de la ven. consistoriu diecesanu alu Caransebesiului.

2. Atestatu despre absolvarea cursului pedagogicu.

3. Atestatu de sciintiele pregatitoare castigate nainte de a intra in institutul pedagogicu.

4. Atestatu despre comportatiunea morala și in fine

5. Atestatu de botezu, tote in originalu.

Petițiunile inzestrate cu aceste documinte voru ave concurentii a le aterne la comitetulu parochialu. și acelea in care voru lipsi unulu seu altulu diutre cele 5 puncte prementionate, seu voru sosi dupa incheierea terminului prefiptu, nu se voru lua in consideratiune ci se voru napoia. Soceni, in 14. Noembre 1869.

Cu invoiera mea:

Comitetulu parochialu.
Andreeviciu, m. p.
protopresh.

CONCURSU.

Pe parochia vacanta din *Mosinitia*, indiestrata cu emolumintele: una casa parochiala, una sesiune de pamentu, stola de la 118 numere, și biru de 44 chible de grau, se deschide Concursu pana in 20 Decembre a. c., pana candu doritorii de a ocupa acesta parochia sunt avisati recursurile loru, provideute cu atestatulu consistoriului despre calificatiunea loru de a imbraca postulu preotiescu, adresande catra sinodulu parochialu din Mosinitia, ale substerne distriptualului D. Protopresviteru a Temisiorii.

Din siedintia Cemiteului par. tenuta in Mosinitia, in 13 Noembre 1869.

Cu scirea mea:
Comitetulu parochialu.
Mel. *Dreghiciu*, m. p.
protop.

CONCURSU.

× Se publica pentu parochia vacanta *Toboliu* din protopresbiteratulu Oradii Mari, care sta din 180 numere de case, de la fiecare o vica de bucate, dotata cu o sesiune de pamentu și veniturile stolare. —

Recurentii au de a-si tramite recursurile sale iustrate conform preseriseloru „Statutului“, pana in 14 26 Decembre, catra protopresbiterulu Oradii-Mari.

Datu in Toboliu la 12/24 Noembre 1869.

Cu scirea și invoiera mea:
Comitetulu parochialu.
Simionu Blca m. p.
protop tract. a. Oradii-M.

Tipariulu lui Stefanu Gyulai in Aradu.